

Resebrev Nr 87

9 – 17 oktober 1986

CALCUTTA OKTOBER 1986

Mitt inne i en fem månaders skön vistelse med familjen –Bubu, Mattias 2,5 år gammal och Marie 1 år –på Tala Park i Calcutta/Kolkata, Indien, med tillfälle att uppleva några av årets stora högtider i Bengalen, Durga puja och Loki puja (gudinnorna Durgas och Lakshmis firande), och resor till intressanta historiska platser såsom Murshidabad, Chinsura och Chandernagore. Därtill mycket umgänge med släkt och vänner i Calcutta och med vännen Daniel Carlsson som reste med oss från Sverige.

[Se alla resebrev från Indien och Kina under resan 1986-1987](#)

Haj, på er där hemma,

Calcutta 9/10

och tack för härligt långa brev. Ett som kom i måndags, och det andra med alla de fina bilderna igår onsdag. De var uppskattade, och har besetts av många personer. Så jag har uppmanat Kumkum att omgående skaffa fotoalbum, innan bilderna är helt fördärvade. Mattias var jätteglad att se vår bil på så många bilder, liksom farfar och farmor.

Nu är han i sitt esse. Han virar flickorna här, av alla småbarns-åldrar, runt sina fingrar. Här är en ständig uppvaktning från grannarnas flickor, som Mattias dansar för, kramar och ger bort alla leksaker till. Och igår var Buku här med sin dotter Munjini - som Mattias gemast förklarade sin kärlek till, och bara ville krama. Så mycket att Munjini förskräckt flydde till Bokus famn. Han är alltså en riktig casanova, vilket Banjul inte är så glad över. Tidigare har han varit trappans charmör men nu är han övergiven, och ledsen därför.

Skrivmaskinen är alltså fin igen, efter översyn. Det är nu förmiddag, jag sitter på sängen och skriver. Mattias sitter bredvid och tittar på, medan Bubu ammar Marie, som har feber och inte mår så bra.

Ikväll startar Durga Puja, men redan nu är de flesta kvarterstempel (pandals) klara, och illuminationer och lampor på husgavlar och över gatorna på plats. Och redan tidigt i morsa hördes musik från många håll, och barnen i huset var tidigt uppe och skrattade.

I tisdags besökte vi Amala och Söran, som bor hemma hos en syster till Amala, i Subhasgram - en by söder om Calcutta. Vi måste åka tåg från Sealdah Station döt ned, och för att komma fram till deras hus fick vi vada genom ett översvämmat, lerigt fält. Jobbigt. På lördag kommer de hit, då ska vi passa på att fira Maries födelsedag samtidigt som det ju är andra dagen på Durga Puja - så hela familjen kommer att vara samlad på Tala Par k.

Och igår kom Daniel tillbaka efter en 14 dagars resa, som blev synnerligen dramatisk. Han reste nämligen från Shillong i Meghalaya (som han hade tillstånd för) per buss österut, först till Silchar och sedan till Agartala, huvudstad i delstaten Tripura. Och Tripura är helt förbjuden för utlänningar. Det var dock aldrig några kontroller på bussarna Daniel for med, men när han väl var i Agartala, utan tillstånd, blev det ett rabalder. På 10 år har inga utlänningar fått komma till Tripura, då det råder ett spönt tillstånd i staten. Han fick tillbringa hela dagen i förhör hos polisen, först en barsk enstjärning, därpå en lika barsk tvåstjärning som tänkte skicka tillbaka honom till Shillong, sedan en trestjärning intellegent, trevlig polisofficer, och slutligen SIP, delstatens högste polistjänsteman, som beslöt att deportera honom till Bangladesh-gränsen, dit Daniel fördes med jaep-konvoj. Anledningen att Daniel for till Tripura vara ett Bangladesh-ambassaden i Calcutta av okunnighet skrivit in i hans visum att han skulle passera gränsen från Tripura, i stället för från Meghalaya. Och polisen i Shillong sa till honom att han därför måste åka till Tripura (de visste förmodligen inte att Tripura är en av de många nordöstra staterna som är stängd för utlänningar.

Jag är så avundsjuk på hans effarenhet, men å andra sidan om jag, en journalist, hade varit med så hade det helt förmodligen fått allvarigare konsekvenser. Journalister är suspekta i indiska myndigheters ögon.

Daniel blev dessutom förälskad i en katolsk hmar-flicka (stamfolk) i Shillong. Hon var jobbat i receptionen på hans hotell, och han var hemma hos henne och hennes 5 ogifta systrar två kvällar i rad. När Daniel återkommer till Indien i april (efter Australien) kanske han får dit igen. Och då kan han ta Kumkum med sig också!

Efter 5 dagar i Dhaka flög så Daniel åter till Calcutta igår.

Idag är vi inbjudna till ceremoniell måltid till grannarna, vars mamma dog för 10 dagar sedan. I Indien är hela perioden efter ett dödsfall ritualiserat, vilket underlättar sorgearbetet. Per brev fick vi ju reda på en del vad som hände efter Annas bortgång, men nu får vi se det i verkligheten. I förrgår var alla sänerna ner till Ganges, rakade sina huvuden och badade. Igår pågick rituelle ceremonier i deras lögenhet hela dagen, med två präster närvarande. Och

Efter 5 dagar i Dnaka flög så Daniel åter till Calcutta igår.

Idag är vi inbjudna till ceremoniell måltid till grannarna, vårs mamma dog för 10 dagar sedan. I Indien är hela perioden efter ett dödsfall ritualiserat, vilket underlättar sorgearbetet. Per brev fick vi ju reda på en del vad som hände efter Annas bortgång, men nu får vi se det i verkligheten. I förrgår var alla sönerna ner till Ganges, rakade sina huvuden och badade. Igår pågick rituelle cere-

monier i deras lägenhet hela dagen, med två präster närvarande. Och släkt & vänner hälsade på. Idag är det så vegetarisk "fest" (på teket) och från morgon får familjen börja äta fisk igen.

Ja, det får väl bli allt för den här gången.
 Avslutningsvis: Hoppas att föräldrappenaingen börjat betalas ut nu.
 Minutenkortet har jag med mig här, så ni får gå in på banken för
 att ta ut eller kolla saldot.
 Fakturan från Texakco betalas automatiskt från postgirot, och där
 har jag avsatt pengar därför redan.
 Bra att du inte förnyade prenumerationer på FIB och Vi. Det är ju
 onödigt.
 Kom ihåg också att bokklubbarnas erbjudanden måste avbeställas för
 varje gång. Det är portofritt.
 Bra att LKF gav medgivande. Det kom ju lite sent för att ändra på,
 om de sagt nej!
 Brevet ni skickade, var från Boni. Hon hade skrivit det från sjukhuset
 långt innan vi åkte från Sverige, men av poststämpeln hade det inte
 avgått från Calcutta förrän efter två veckor.
 I övrigt är det trevligt att höra vad ni gör, och vad som händer
 i Lund och i Sverige. Hit ner när inga nyheter därifrån - mer än att
 Sverige ska möta Australien i Davis Cup-final.
 Hjärtliga hälsningar: Lars, Bubu, Mattias och Marie.

फर्स्ट फोल्ड FIRST FOLD

फर्स्ट फोल्ड FIRST FOLD
 No Enclosures Allowed
 फर्स्ट फोल्ड FIRST FOLD

Calcutta - 700 037, India
 48, Taha Park Avenue
 %/Munshi

Sender's Name and Address:-
 फर्स्ट फोल्ड FIRST FOLD

India In
 the festival never ends
 Department of Tourism
 Government of India

फर्स्ट फोल्ड SECOND FOLD

SWEDEN
 S-223 57 Lund
 Nephunsagan 2
 Familjen Erland

1986-10-23
 A-4
 Aerogramme

फर्स्ट फोल्ड FIRST FOLD

Calcutta 17/10 1986

Hej på er!

Tack för brevet, av den 6/10, som vi erhöll här redan den 11:e. Tack för pekuniär gåva till Marie. Trevligt höra ni ska resa till Lützen m fl platser i DDR. Weimar och Naumburg är vackra städer, som jag hoppas ni tittar extra på. Igår fick jag brev från försäkringskassan i Lund. En förfrågan om hur länge utlandsvistelsen ska vara, att besvaras inom tre veckor. Det är väl ett sätt att kolla att jag verkligen är på denna adressen. Har föräldrapenningen börjat betalas ut förrstent?

Jag har ännu inte sett till SYDASIEN. Men Sören S har lovat skicka mig ett ex, så det ordnar sig. Varför numret kommit så sent är en gåta.

Det är idag fredag, men helgdag. Lakshmi Puja, som varar en dag infaller på denna fullmånadag. För en vecka sedan firade vi Durga Puja, i tre festliga dagar, årets höjdpunkt, hyllningen av modersgudinnan Durga som enligt traditionen en gång om året lämnar sin man Shiva i Kailash (Himalaya) där de bor, för att tillsammans med sina barn Lakshmi, Saraswati, Ganesh och Kartick besöka hennes föräldrahem. Under sitt besök här nere tillkallas Durga att hjälpa hjälten Rama att bekämpa den onda demonen. Det är därför Durga alltid avbildas som en S:t Georg i kamp med en elak demon, som tagit förklädnad i en buffel.

Men idag är det Lakshmis tur att särskilt hyllas. Lakshmi är gudinnan som står för framgång och lycka, och i varje hem tillber man Lakshmi (Loki heter hon på bengali) åtminstone en gång i veckan (torsdag = Lokis dag) då mormor läser böner framför altaret. Men därtill är det så en stor puja-dag. Kumkum har varit och köpt en vackert målad lerst aty av Loki, mormor har målat på golvet i Tutus rum och offrat frukt, blommor och speciella sötsaker. Kådan av ett väldoftande träd har lagts i en halv kokosnöt att brinna och skänka behaglig lukt i huset. Vi äter speciellt fin mat, utan kött eller fisk, och särskilda puja-bakverk - Prasad.

Klockan är strax halv fyra, jag har precis vaknat efter att ha sovit middag. Bubu, Mattias och Marie sover än. Marie hade feber i natt, men är nu bra sedan Bubu varit iväg och köpt homeopatisk medicin (som är lika allmänt accepterad här som västerländsk medicin). Det finns örtmediciner mot nästan allting, och faktum är att de fungerar - utan de biverkningar som åtföljer de kemiska medicinerna.

Den sista veckan har varit så späckad med händelser att det är omöjligt att förmedla allt. I Indien är många saker så fyllda med annorlunda detaljer att man har svårt att fatta allt efter bara en gång. Därför var det t ex skoj att återuppleva bröllopsceremonierna när Tutu gifte sig för två år sedan. Och i år har jag fått uppleva alla ceremonierna kring Durga Puja en andra gång, och många ljus har gått upp för mig.

Särskilt skoj var det att den sista puja-dagen, i söndags, få följa med en lastbil och fiara till Ganges för att där slänga Durga och de andra gudabilderna i vattnet. Vi besökte två systrar till Mishtu, vilka är gifta med två välbärgade bröder, industriägare, som hade en privat durga pandal (tempel) i bottenvåningen till sitt stora hus i södra Calcutta. Jag, Daniel och Mishtu följde med familjen när de på seneftermiddagen fullbordat ceremonierna hemma (kvinnorna tog farväl av Durga, som nu skulle återvända till Kailash), förde iväg alltihopa på en lång färd genom hela centrala Calcutta och så småningom ner till Eden Gardens.

Därnere vid Ganges var det ett folkliiv utan like. Tusentals människor trängdes kring rampen ner mot floden, och massor av lastbilar stod på rad och väntade på att det skulle bli ledigt. Den sista biten bärs gudassatyerna av entusiastiska bärare ned till Ganges och vräks över ända ut i strömmen. Några tiotals meter längre ner står fattiga barn i vattenbrynet och tar tillvara fina tyger och sätsaker som ännu finns på gudafigu- rerna.

Dagen därpå var jag tillsammans med en trevlig kille, Nirmal fast kallad Kocka, som är layoutare på Dosh, Bengalens största veckotidning. Tillsammans med två vänner till honom var vi åter nere till Eden Gardens för att fotografera. Det var lika mycket liv på måndag eftermiddag, trots att puja egentligen slutade i söndags.

Jag lärde känna Nirmal genom Rana (bax Bonis man), och hälsade på i förra veckan var han hemma hos oss en kväll och visade fantastiska diabilder från en vandring han gjort i Himalaya förra året. Och i måndags var jag uppe på hans arbetsplats, i Ananda Bazar-koncernens tidningshus i centrala Calcutta. Jag blev introducerad även för redigerar-kollegor på veckotidningen Sunday, och på dagstidningen Telegraph.

I tisdags for så jag, Daniel och Kumkum iväg på en expedition själva, på mitt förslag till Murshidabad, sex timmars tågresa norr om Calcutta. En historiskt intressant plats med mängder av mer eller mindre välbevarade palats från Bengalens storhetstid innan engelsmännen erövrade landet. 1706 flyttade Nawoben av Bengalen Mushidkuli Khan sin huvudstad från (nuvarande) Dhaka till Murshidabad. Engelsmännen och övriga kolonialmakter fick sina första indiska territorier genom att hyra små enklaver längs Hooghly-floden av nawoben (som frigjort sig från Mogulimperiet). Engelsmännen Calcutta, fransmännen Chandernagore, holländarna Chinsurah, portugiserna Bandel, danskarna Serampore. 1757 tyckte nawoben att utlänningarnas maktanspråk vuxit för kraftigt, och han beslöt att köra iväg dem. Armen skickades iväg, belägnade Calcutta och erövrade staden. De engelska fångarna spjerrades in i vad som kom att kallas det "svarta hålet", i vilket många dog under natten.

Anfallet gav engelsmännen en förevändning att en gång för alla krossa den självständiga Siraj ul-Din. I slaget vid Plassey föll den bengaliska hären samman. Siraj mördades, och en ny lakej- kejsare tillsattes att administrera den brittiska politiken som hade endast ett syfte. Att överföra så mycket som tänkas kunde av Bengalens rikedomar till England. Den utplundringen fortsatte i nästan 200 år, och är huvudledningen till att det som från början varit Indiens mest blomstrande och välmående lands- del vid självständigheten 1947 försjunkit i armod.

Vi kom fram till Murshidabad, som nu är en liten småstad, i tisdags kväll, men vi tvingades återvända med tåg 12 km till distrikts- huvudstaden Berhampore då hotellen i Murshidabad höll alltför dålig klass. I Berhampore bodde vi på däremot på ett fint och trevligt hotell, Berhampore Lodge, 45 rupees per natt för oss alla tre.

Onsdagen tillbringade vi i Murshidabads palats, av vilka flera nu är mycket förfallna - med intartiatak och marmorgolv som saknas, stulna. Men just det pågående (eller stoppade) förfallet, med inslag av enorm skönhet, och att vi var de enda turisterna i denna lilla stillsamma landsortshåla invid Gangesfloden, gjorde det hela till en fantastisk upplevelse. Att vi sedan färdades mellan palatsen och moskeer na med tanga (hästdroska) vilken vi hade hyrt för 4 timmar (30 rupees) med kusk och guide., förhöjde stämningen ytterligare.

Vi fick också se något otroligt fint. Medan nawobens palats stått obebyggda sedan 1947, då huvuddelen av familjen valde att flytta till Pakistan, bor ännu en efterlevande kvar i det som var nawobens finansministers och juvelerarens palats. För sex generationer sedan kom anfadern dit, en marwari från Rajasthan i västra Indien, för att tjäna under nawoben. Han gjorde sig en förmögenhet och byggde ett trevåningspalats fyllt med viktörianska stilmöbler från England, marmorgolv från Italien, speglar, utsökt konst på väggarna. Han anlade en vidsträckt park, med paviljonger som påminner om furstepalatsens trädgårdar i Rajasthan, och med keramikkonst och marmorbyster och ryttarstatyer lite överallt. Därtill skulle religionen tillgodoseas, ett underbart jainistiskt tempel helt i marmoranlades längst ner i trädgården.

När vi berättade att vi kom från Sverige blev den nuvarande innehavaren så positiv till oss (Sverige är ett land som är positivt till Indien och den tredje världen, och Olof Palme var en stor Indien-vän, förklarade han) att han låste upp palatset som eljest inte är öppet för utomstående. Palatset är i behov av renovering, men en sådan skulle gå på många miljoner, och de pengarna finns inte. Alltså står palatset tomt, igenbommat, som ett museum över lyxliv på sent 1800-tal, själv bor innehavaren i ett litet hus bakom palatset. Hans söner använder de antika biljardborden i palatset, eljest utnyttjas det ej. Tyvärr har större delen av trädgårdsutsmyckningen vandaliserats, så därför har de återstående statyerna plockats in i det låsta palatset.

Fadern till nuvarande innehavaren var medlem i Kongress-partiet, vän till Nehru, satt i två decennier i indiska överhuset.

Igår lämnade vi Berhampore redan tidigt på morgonen, för att 7.35 ta tåget söderut. För till Neihati, dit vi anlände kl 12. Efter att ha ätit lunch på en enkel restaurang (kyckling curry o ris) åkte vi båt över Ganges till staden Chinsurah på andra sidan.

Det är den stad som holländarna anlände, de bytte sedan bort den till engelsmännen, som i ersättning gav Java till holländarna!

Sedan buss till Chandernagore, den f d franska kolonin (ända till 1951). Där hälsade vi på våra släktingar, de som Annada och jag besökte för två år sedan. Annadas farbror m fru, deras äldsta son Gautam m fru och son (1 år 10 mån) samt lillasyster Tuktuk var hemma. Däremot inte de andra båda pojkarna. De tyckte det var roligt att vi kom, men de vill fortfarande att Bubu och barnen också måste komma dit.

Daniel o Gautam var nere till floden och tittade på den fränkpräglade stadsmiljön, medan jag var kvar och pratade med övriga familjen och lekte med barnet.

För hem till Calcutta på kvällen, först tåg 5 stationer till Serampore (den f d danska besittningen), och därifrån buss nr 3 som för över Dunlop Bridge och Dakhineswar-templet hela vägen hem till Paik Para (vår stadsdel).

Väl hemma svepte vi resterande burkar Tuborg-öl, som Daniel köpt på planet från Bangladesh och som vi förvarat i Babilis (grannens) kylskåp. Jag, Daniel, Tutu och Kumkum lite grand. Manto hade rest till Bangkok på morgonen tillsammans med sin vän Ranjit. De ska köpa videos och ta med tillbaka till Indien för att sälja med god profit. Alla här tycker det är tråkigt att Manto följt med Ranjit till Bangkok men det går inte att hindra honom. Sedan Annada dog har Manto tappat lusten att spela och han tjänar därför inga pengar. Istället har Ranjit lockat honom att slå sig på affärer.

Klockan är nu 18, mörkret har fallit. Fläkten surrar, för här i Calcutta är det varmt nu (24-35 grader). I Murshidabad var det flera grader svalare, och framför allt mindre fuktigt.

I övrigt var det enormt vackert att beskåda det gröna bengaliska landskapet från tåget. Efter allt regn är det nu superfrodigt.

Risfälten är redo att skördas, juteåkrarna står nu öga - i varje vattenpöl pågår rötningen av jutet (precis som linberedning), och fälten med chillipeppar, gurkmeja, blomkål, brinjals lyser i skiftande gröna nyanser. Bananer och apelsiner finns överallt att köpa, liksom äpplen vilka dock inte odlas här utan uppe i Himalaya.

Ikväll ska jag, Daniel och Kunkum gå på Cossipora Club, och dricka öl. Den ligger 10 minuter härifrån. Kunkum är medlem. Imorgon måste Daniel o jag bekräfta våra flygbiljetter hos Air India. På tisdag sent på kvällen reser vi ju till Hong Kong. Bubu, Mattias o Marie följer med Boni och Rana den 26:e till Mazaribagh i Bihar (Ranas familje sommarhus) där Bubu och jag tillbringade vår smekmånad. De stannar där i 14 dagar. På söndag ska Bubu och jag hälsa på Uttom Saha, den trevlige killen från Fläkt som hälsade på oss i våras. Han bor med sin familj nere i Behala allra längst ner i söder. På måndag är vi bjudna på lunch till Tukis föräldrar, och på kvällen har Bubus gamla ensemble Shantinika tan Ashramik Sangha konsert på Mahajati Sedan. Bubu är speciellt inbjuden att vara med, så vi får försöka lämna Mattias hemma - och jag ta hand om Marie. Tyvärr är kommunikationerna här i Calcutta så jobbiga. Annars hade Bubu för länge sedan hälsat på ensemblens regelbundna repetitioner varje söndagkväll.

Pengarna är inget problem. Vi gör nästan inte av med någonting. Jag hoppas att ni kasserar ut det som strömmar in på mitt bankkonto i Sverige. Sedan vet jag att det kommer en stor räkning snart, sista betalningen för året av studielån. 1.300 kronor. I övrigt vet ni att telefon och elräkningar ska betalas. Jag kommer att justera de räkningarna med min hyresgäst på Råbygatan i efterhand.

Ja, nu har jag inget mer att berätta för tillfället. Mattias lär sig alltmer bengali, men pratar fortfarande nästan uteslutande på svenska. Banjuls svartsjuka börjar bli allt jobbigare, han retar Mattias och blir hysterisk när någon tillrättavisar honom. Men för det mesta är det skojigt. Mattias är jättefin och gillar att leka. Och Marie går allt stadigare, men ännu har hon ingen ambition att resa sig upp själv och gå.

Hjärtliga hälsningar från oss alla på Tala Park,

Lars, Bubu, Mattias och Marie
genom

LARS

RESAN TILL INDIEN & KINA 1986-87

- **Calcutta, Indien**, 21-22 september 1986.
Första dagarna på Tala Park med familjen. [Resebrev 13](#)
- **Calcutta** 9–17 oktober 1986. Durga puja, Loki puja.
Murshidabad, Chinsura och Chandernagore. [Resebrev 87](#)
- **Jamshedpur-Tatanagar** 2-4 november 1986. [Resebrev 52](#)
- **Calcutta** 21 oktober & 27 november 1986.
Före och efter Kinaresa. [Resebrev 88](#)
- **Hong Kong–Macau–Kunming–Chengdu**
25 oktober - 9 november. [Resebrev 36](#)
- **Chengdu–Chongqing–Yangtze-floden– Wuhan**
10-16 november 1986. [Resebrev 3](#)
- **Shanghai** 19 november 1986. [Resebrev 67](#)
- **Calcutta och Sundarbans**
26 december 1986 - 1 januari 1987. [Resebrev 50](#)
- **Calcutta vinter** 1986-1987. 9 december 1986 – 10 januari 1987.
Mayapur, Sundarbans. [Resebrev 89](#)
- **Calcutta och båtresa till Andamanerna.**
17-31 januari 1987. [Resebrev 19](#)
- **Calcutta** 1–20 februari 1987. Avslutande tre veckorna på
familjens femmånaders resa [Resebrev 82](#)